

‘De reünie herinnert me er aan: de PPR heeft geholpen me in een heftige overgangstijd op veilige wijze maatschappelijke te oriënteren’

Wat komen je ervaringen van toen weer snel boven. De gezichten zijn ouder, de stemmen nauwelijks. De haren - voor zover nog aanwezig - grijzer, maar de loopjes en gebaren herken je direct. Oh ja, die hield vroeger ook altijd een heel verhaal tegen je waar je eigenlijk niet op zat te wachten. Staat nog steeds op zenden. En die. Oh ja, wat een aardig mens was dat.

PPR'ers. Nog een keer bij elkaar gebracht op de plek waar de partij vijftig jaar geleden werd opgericht: in de Meerpaal te Dronten. Voor zover ze nog leven. De doden worden herdacht. Mooi gebaar. Ieder neme de hem of haar dierbare overleden PPR'er in gedachten, zegt Dilia van der Heem. We staan op voor een minuut stilte. Ik denk aan Leo Jansen, de man die mij enorm inspireerde toen hij in de Kamer zat en ook later toen we elkaar tegenkwamen bij de planmatige introductie van het idee van duurzame ontwikkeling in Nederland in de jaren negentig. Vriendelijk, geduldig. Technéut en zicht op het sociale en het politieke. Enorm veel heb ik van hem geleerd.

Maar gelukkig zijn er nog sterke tachtigers van het eerste uur: Michel van Hulten, Bas de Gaay Fortman, Erik Jurgens. Hun energie lijkt ongebroken, net zoals hun politieke en maatschappelijke drive. Zelf kwam ik begin jaren zeventig bij de PPR. Al snel werd ik eindredacteur van de landelijke partijkrant PPRAK, de PPRAktieKrant. (Ja, ik weet het. Radikalenkrant was een mooiere naam, maar ik erfde de titel nu eenmaal van Lou Hoefnagels). En ik werd raadslid in mijn toenmalige woonplaats Alphen aan den Rijn. De reünie doet me realiseren hoeveel ik te danken heb aan die intensieve tijd. De PPR-thema's bleven me mijn hele loopbaan vergezellen: internationale samenwerking, duurzame ontwikkeling (toen milieu geheten), vredespolitiek. Die ervaring geldt voor zeer, zeer velen op de reünie. Partijpolitiek vaak een andere weg gegaan, maar inhoudelijk voor het leven geschoold.

Het is een reünie, maar het is wel een *politieke* reünie. Verhalen hebben een boodschap, althans zo luister ik nog altijd. Persoonlijk: van welke partij ben jij nu lid? Ben je nog actief? Hoe breng jij je gepensioneerde tijd door? En ook partijpolitiek: oud-premier Van Agt is uitgenodigd, hoewel nooit PPR'er geweest – verre van dat. Maar hij heeft verklaard GroenLinks te hebben gestemd en nu wordt op het podium in een tweegesprek met Bas de Gaay Fortman geprobeerd hem tot het lidmaatschap van die partij te verleiden. Een vorm van politiek cabaret volgt, waarin Van Agt gewillig al z'n clowneske capaciteiten laat zien. ‘Zijn meisje’ had hem gezegd: alles wat je bent heb je te danken aan het CDA, ‘dus mijn lidmaatschap van die partij blijft, want weet u, zij beheert de kas’.

Bas de Gaay Fortman schets zijn overgang vanuit een ARP-milieu naar de PPR als een ‘klein overgangetje’. Maar dat lag meer aan hoe zijn voorgeslacht in de ARP stond (‘wij zijn liberaal-orthodox, bij echte ARP'ers lag dat anders’). Voor iemand als Van Agt zou de sprong na zoveel jaren wel heel erg groot zijn, zo betoogt Bas inlevend, ‘maar je bent welkom Dries’. Het mag niet baten. Want Dries denkt dat hij beter ‘van binnenuit rotzooi kan trappen in het CDA’. Gelukkig hoort bij zijn act het voortdurend relativeren van zichzelf, anders zou ik nog een vraagteken moeten plaatsen bij zijn invloed binnen het CDA.

Voor Bas was zijn overgang dan een klein sprongetje, toch is de PPR niet te begrijpen zonder te beseffen in welke tijd de oprichting zich afspeelde. Elly, zo vertelde Michel van Hulten, zat op een zondagochtend temidden van het grote ARP-gezin waaruit zij voortkwam aan de koffie - vergeef me de juiste details - en merkte op dat ze PPR ging stemmen. Waarop haar vader zei: dan is je hele opvoeding voor niets geweest.

Een humoristische vader, denk ik even als Michel dat aanhaalt, maar direct realiseer ik me het harde illustratieve karakter van dit verhaal.

Erik Jurgens schetst in een treffend overzicht de jaren zestig als omwentelingsjaren. Ik ga het hier niet allemaal citeren; lees zijn verhaal dat vast beschikbaar is. 'We waren gelukkig in dat tijdperk te mogen leven'. De PPR is een bescheiden onderdeel van die tijd, zegt hij. Een tijd die in die zin vergeleken zou kunnen worden met de huidige, dat alles broeide en omsloeg. 'Maar in tegenstelling tot de populistische golf van nu die weinig positieve idealen heeft, hadden wij er misschien teveel'.

Hij herinnert er aan dat we nu een halve eeuw verwijderd leven van 1968 en verbaast zich over het gevoel dat '1918 ook een halve eeuw verwijderd is van 1968'. Ik verbaas me met hem, maar weet eigenlijk niet direct waarom. Ja, een curieuze ervaring. In 1968 was ik twintig. 1918 was in mijn beleving toen eeuwen geleden. Volstreekte historie. Zo moeten twintigers van nu ook tegen 1968 aankijken? Bedoelde Erik dat? Ik blijf er op kauwen.

De voor mij ook belangrijkste politieke kwestie als het om de PPR gaat, vertolkt oud-PvdA-minister Ad Melkert, die ik me ook nog herinner als voorzitter van de PPR-jongeren. In de jaren tachtig ben ik lid van de PvdA geworden omdat de ambitie om een brede partij te zijn die regeringsverantwoordelijkheid wil dragen bij de PPR compleet was verdwenen. Voor Ad Melkert was progressieve machtsvorming belangrijk bij zijn partijkeuze: 'Ik ben een Keerpunt 72-jongere'. Keerpunt 72 was het gezamenlijke regeerakkoord dat PvdA, D66 en PPR voor de verkiezingen van 1972 sloten en met een schaduwkabinet van die partijen aan de kiezers presenteerden. Bram van Ojik heeft eerder die middag gesproken over de 'wil tot macht' als een erfenis die de PPR had achtergelaten: het is belangrijk dat je idealen hebt, maar je moet ze ook in praktijk brengen. Maar, zegt Melkert, het ging al fout toen de PPR in 1977 samenwerking met confessionele partijen uitsloot.

Sinds het kabinet-Den Uyl (1972-1977) is er nooit meer een linkse partij naast de PvdA aan de macht geweest. 'Ik dacht', zegt Ad, 'dat er de afgelopen formatie weer een kans was. Want ik meen dat elkaar in de Trèveszaal een spiegel voorhouden effectiever is dan in het parlement zoals dat nu is'.

Ieder heeft zijn of haar eigen geschiedenis met de PPR. De PPR heeft mij geholpen me op veilige wijze maatschappelijke te oriënteren in een heftige overgangstijd. En: een actieve rol spelen in een politieke partij is een essentieel deel van je leven. Daarbij raken al je overwegingen en afwegingen je persoon bijna meer dan bij welke andere activiteit ook. Het tekent ook je verdere leven. Nooit heb ik een moment spijt gehad van mijn jaren bij de PPR. Daar heeft deze reünie me weer aan helpen herinneren. Dank organisatoren, dank met name Michel van Hulten, dank sprekers, dank deelnemers.

Kees Waagmeester,